

Олег Уткін
**САКРАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА СТАРОДАВНЬОГО ЄГИПТУ
В ПЕРЕКЛАДАХ ОДЕСЬКОГО СХОДОЗНАВЦЯ
О. Л. КОЦЕЙОВСЬКОГО**

Науковий керівник: к.філос.н. О. С. Петриківська

Олександр Леопольдович Коцейовський за правом вважається тим, хто започаткував єгиптологічні дослідження в Україні [4, с. 82]. Народився 2 січня 1887 року на Чернігівщині, навчався на факультеті східних мов в Петербурзькому університеті, під керівництвом авторитетного російського єгиптолога того часу – історика Б. О. Тураєва. Після закінчення університету стажувався в Берліні у засновника берлінської єгиптологічної школи – Адольфа Ермана, де досліджує й перекладає папірус № 3008 [6]. У 1913 році в Санкт-Петербурзі публікується результат берлінського дослідження – стаття «Иератическая часть Берлинского папируса 3008: Призывания Иисуса и Нефтиды» [1, с. 74]. У 1915 році О. Л. Коцейовський стає приват-доцентом кафедри загальної історії Імператорського Новоросійського університету (нині Одеський національний університет імені І. І. Мечникова). Саме в Одесі у 1917 році О. Л. Коцейовський видає свою головну працю – перший том перекладу «Текстів Пірамід», який і досі є єдиним перекладом «Текстів Пірамід» російською мовою [4, 7]. За два роки після цього, у 1919 р. О. Л. Коцейовський вмирає від тифу.

«Тексти Пірамід» є найдавнішим пам'ятником сакральної заупокійної літератури. Ця заслуга О. Л. Коцейовського перед науковим співтовариством неоцінена. Ось як це висловлює сам єгиптолог: «Словом, едва ли будет с моей стороны преувеличением, если я позволю себе сказать, что незнакомство с «Текстами Пирамид» является серьёзным пробелом в образовании всякого учёного, для специальности которого безразличны такие вопросы, как вопрос о происхождении и начальных стадиях развития человеческой религии» [2, с. 41].

Рання смерть О. Л. Коцейовського не дозволила завершити розпочату ним справу. Планувалося видання шести томів присвячених «Текстам Пірамід», де перші два томи містять введення до перекладу та сам переклад заупокійного тексту, а інші чотири томи передбачали його всебічне дослідження [там само, с 43].

Бібліографія робіт О. Л. Коцейовського не складена [5], мало вивчена [6, с. 123]. Насамперед відомі його рецензії, які були видані в «Известиях Одесского библиографического общества» [3, 5, 6].

Інформації про розробки другого тому «Текстів Пірамід» не зберіглося, хоча з часу публікації першого тому до моменту смерті вченого пройшло два роки і, ймовірно, мали місце бути чернетки. Сама ж особистість О. А. Коцейовського мало відома за межами єгиптології, а втім його розробки давньоєгипетської сакральної літератури – це величезний внесок не лише до єгиптології, але й до релігієзнавчих, культурологічних, філологічних, літературознавчих дисциплін.

У грудні цього року виповниться 100 років із дня смерті О. А. Коцейовського. Вшануванням пам'яті засновника української єгиптології можна звернути увагу на важливість розвитку сходознавства в Одесі, та зокрема в ОНУ імені І. І. Мечникова. Одеські бібліотечні архіви можуть зберігати чимало корисного як стосовно самого О. А. Коцейовського, так і щодо українського сходознавства взагалі: статті, чернетки, рецензії, наукові розробки тощо. В іншому разі особистість О. Л. Коцейовського так і залишиться символом пророка поза своєю вітчизною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жебелёв С. А. Русское археологическое общество за третью четверть века своего существования. 1897–1921: Исторический очерк. Приложение: Биобиблиографический словарь членов РАО (1846–1924) / отв. ред., сост., вступит. статья И. В. Тункиной. М.: Индрик, 2017. 672 с.

2. Коцейовский А. Л. Тексты пирамид. Одесса, 1917. переизданная: Тексты пирамид/Под об. ред. А. С. Четверухина. СПб.: Журнал «Нева»; «Летний Сад», 2000. 464 с.

3. Музичко О. Розвиток сходознавства в Одесі на початку ХХ ст. (1905–1920 роки): осередки, напрямки, діячі // Східний світ. 2008. №4. С. 50-53.

4. Романова О. О. Історія розвитку єгиптологічних досліджень в Україні // Східний світ. 2003. №4. С. 82-87.

5. Романова О. О. Коцейовский Александр Леопольдович. Египтологический изборник. URL: http://www.egyptology.ru/forum_data/forum_attachments/18/3118/Kotzeyovsky-Bio-Bibl-spravka.pdf.

6. Сходознавство і візантологія в Україні в іменах: біобібліогр. слов. / упоряд. Е. Г. Циганкова, Ю. М. Кочубей, О.Д. Василюк. К.: Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ, 2011. 260 с.

7. Уткін О. С. Перспективы развития египтологии в Украине // Матеріали Всеукраїнської конференції студентів і аспірантів-філософів – ХХІ наукових читань пам'яті Георгія Флоровського. 2018. №VII. С. 25-27.